

# • FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 34.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 21. august 1928.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævsavnaðstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.

Hugo Øster's Maskinsnedkeri,

TH. 216. Thorshavn. TH. 216.

**V**ANLUKKUTRYGGING er soleiðis gjøgnumförd fyri Føroyar, at hon er lógboðin. Sjálvsagt er lógin sett í gildi fyri Føroyar av teirri ársok, at lóg um Vanlukkutrygging var samtykt í Danmörk, og Føroyingar yvirhovur liva har vandarnir lúra, og mega her gera skyldu sína móti sjálvum sær — og seta lógina um vanlukkutrygging í gildi í Føroyum.

Nú hevur verið kannað eftir hvussu henda lóg, ið vera skuldi skjól og vernd teirra, ið vóru fyri óhappinum, at treingja slíka lóg — og má tað sigast, at ikki hevur lógin altíð gjørt sína tilkætlaðu nyttu. Men slík brek vilja eisini um stundir kunna botast, um menn, ið skipa fyri tí almennu trygging, kenna sína ábyrgd. Tó letur til at nóg vantar enn.

Á tingborðinum í ár er eitt langt brev frá Føroya vanlukkutrygging um teirra stóðu til tær broytingar, ið gjordar eru í lógin, 11. juli 1927, og skal tað sigast við tað sama, at betur mundi verið um vanlukkutryggingin hevði gáa óðrvisi og svara betur. Tí skiligt er, at hin danska lógin við teim broytingum, ið gjordar eru, ikki er hóskandi fyri okkum, men tað er tó nakað langt burtur av leið, at minka tað virði ið lógin hevur fyri okkara fámenta fólk, soleiðis, at stuðningurin, tá ið heilsan berst einum frá, ella heimini missa sín forsyrgjara, niður til tað minst møguliga — men hetta hevur jú verið vanligur siður her á landi, og verður neyvan óðrvisi knappliga, men botast má tað, tær litur og tey brek, ið lógin hevur, má beinast burtur.

Sum grundarlag fyri tí, ið rindast skal til vanlukkutrygging, eins og fyri tí, ið fáast kann tá ið illa vil til, hevur vanlukkutryggingin sett eina árslon, stór 900 kr., og eftir hesum verður so allt annað skipað. Nú vita øll hugsandi menniskjur her á landi, at árslonir eru ógvuliga misjavnar, men givið er tað, at ein 900 króna ársvinna sjáldan er for fyri at standa allar tær vanligu útreiðslur av. Í flestum forom vil tað prógvast, at útreiðslurnar eru ein fittan mun stórra. So bert eftir

hesum, ið uppsett er sum árslon, eru líkindi til at halda báðar postarnar í vanlukkutrygging ein góðan mun hægri. Í einum stað vísir vanlukkutryggingin á, at dagpeningurin skal verða minni, enn ásett, um hin tryggjaði verður sjúkur longur enn 6 mánaðar. Ein skuldi tó hildi, at jú longur forsyrgjarin var sjúkur, tess meiri trongdi hann peningaligan stuðning. Tí fyri hvønn dag forsyrgjarin ikki er mentur at savna til heim, verður hann at koma verri og verri fyri, bæði á peningaligan og á annan hátt.

Eisini verður sagt í brævinum, at einkur við ongum bornum fáa eitt endurgjald uppá 1500 krónur, og einkur við hornum fáa tað sama. Nú kann til hesa skipanina sigast, at viðvíkjandi bornunum, so vil lógin um einkuborn verða teim fadrleysu til vernd. Jú, gaman í, men eftir teimum royndum ið gjordar eru, hvussu sóknarstýrin hjartalæis snúgva sær undan ábyrgdini, so kunnu ikki tær ljósastu vónir setast til ta lógina. Átti tí í tryggingini, eisini her at verið óðrvisi skipað.

Hann, ið fær dyggast av at vita, nú lógin um vanlukkutrygging skal broytast — ja, enn er ikki avgjort, men soleiðis ætlast — er fiskarin.

Sum verið hevur, hevur reiðarin umvegis góldið í tryggingargjald fyri hvønn fiskara: 19 kr. 25 oyr., meðan fiskarin, um rætt var atborið, rindaði 3 kr. 75 oyr., men eftir tí broyting, ið fyrislignin er, so er ætlanin at fiskarin skal rinda 13 kr. 55 oyr. í sin part, meðan reiðarin sleppur við 9 kr. 45 oyr.

Ja, tað er munur á tí ið var og tí ið ætlast, somikið er vist.

Um sum stóðan er á tingi um hetta mundið, er ikki gott at siga nakað vist, hvussu verður úr hesari broyting, men vanlukkutryggingin verður at ganga aftur á tingið, til hon er skipað soleiðis, at hon fremur ætlan sína, at letta um byrðurnar hjá teimum, ið lítið eru ment at bera, og verður eitt skjól og ein vernd fyri tey, ið lagnan leggur sína tungu hond á.

## Landstingsvalið.

Logtingið er í brævi frá amtinum gjørt kunnugt við, at nú skal veljast ein landstingsmaður fyri Føroyar.

Valdagurin er ásettur. Hósdagin 23. í h. velur logtingið landstingsmannin.

## Dansken paa Færøerne.

### Orienterende Betragtninger

### at En der vil sandt Samarbejde og Fremskridt.

(Fortsat).

De sidste Dages Begivenheder i Lagtinget har til Overmaal bevist, hvilke skæbnesvangre Følger Godsbestyrelsens Skalten og Valten med færsk Jord kan faa.

At det offentlige paa lovlig Maade udstykker store Godser til Husmandsbrug er i sin gode Orden; men at en embedsmæssig Godsadministration lader sine politiske Haandlangere farte Landet rundt for at finde tjensvillige Mænd, der kan plaseres som Brikker i dens politiske Tavl, er baade foragteligt og forkasteligt. Ud af sligt kan der fornuftsvis ikke komme noget godt.

Hvad mon det offentlige vilde sige om en Privatmand, der oprettede lovformelig Lejekontrakt om et Stykke Jord eller et Hus med en Person og saa bagefter bortlejede samme Jord eller Hus til en anden Person? Vilde det offentlige ikke erklære samme Privatmand hjemfalden til Straf efter Loven? — Er der nu nogen væsentlig Forskal paa det her nævnte Eksempel og den Fremgangsmaade, Administrationen har brugt overfor de Mænd, som den bortfæstede Kirkebojorden til, uden at de fik andet og mere end Fæstebrevene?

Var det ikke naturligt at Administrationens Repræsentanter og Haandlangere geraadede i afmægtigt Raseri, da denne faste Sag blev bragt paa Bane i Lagtinget, og da selve Kongsbonde Patursson, hvis Forfædres Fæstejord de to Vaagømand skulde have haft, varmt talte de forurettedes Sag og indstillede dem til Erstatning?

Det er altid galt, naar Embedsmaskineriet begynder at virke paa egen Haand, uden den Bræmme, som Folkerepresentationen og Lovens klare Bogstav paalægger det; men det er dobbelt farligt i et Land som Færøerne, hvor Embedsstanden danner en fremmed Klike i Folket, og hvor Folkerepresentationen (Lagtinget) ikke har den Indflydelse paa Lovgivningen og Administrationen, som den bør have i et parlamentarisk styret Land.

II.

Strejfer vi ind paa Sonærings Omraade, mærkes Administrationens uheldige Indflydelse

ikke saa tidligt som i Landbruget, idet vor Sonærings lunge indskrenkede sig til Fiskeridriften, som under særdeles vanskelige og trange Kaar blev oparbejdet til en Hovednæringsvej ved privat Initiativ og uden mindste Vejledning eller Støtte fra det offentlige.

Senere, da Administrationen ved Benyttelse af Lov om Statslaan til Fiskeskibe fik noget med Fiskeridriften at gøre, har Embedsvæsenets sentvirkende og under megen Knirken og Hvinen arbejdende Maskineri ogsaa her været en slem Hemsko paa denne gode sociale Lov.

Vel bør Administrationen noje paase, at Statslaanfondens Penge ikke gives ud uden den tilstrækkelige Sikkerhed, og at de anvendes paa rette Maade; men dette kunde vel være sket uden at Laantageren kom til at lide altfor meget derunder.

Det var uheldigt nok, her hvor Laaneforeninger grundet paa vore særlige Forhold ikke lod sig gennemføre, at den laantagende Fisker blev nødt til at alliere sig med en Købmand eller Reder for at faa Statslaansskib; men det blev meget værre derved, at han ikke kunde faa Statslaanet udbetalt førend han figurlig talt kunde møde hos Landfogeden med Skibet paa en Presenterbakke. Enhver, der ved Besked, kan paavise Masser af Tilfælde, hvor den laantagende Fisker alene af administrationsmæssige Formalitetsgrunde har været nødt til at optage Vekselhaan i Banken til Betaling af Skibet, inden han, trods Tilsagn, kunde faa Laanet udbetalt. Naar Banken turde give Manden en Veksel grundet paa, at han havde opnaaet Tilsagn om Statslaan, skulde man dog synes, at Administrationen lige saa godt kunde fly ham Pengene; men nej, det kunde den ikke, ja samme Veksel maatte manglen Gang fornyes 2 á 3 Gange inden det gik i Orden med Pengene. Hvad dette betød for Fiskeren, er let at se. Naar han, hvis Fortjeneste ikke er saa overvæltet stor, selv naar han er Fører, maa udrede en Diskonto 300—400 Kr. 2 á 3 Gange det første Aar, da Laanet i Grunden burde være afdragsfrit, kan han selvfølgelig ikke

være i Stand til at svare sine Afdrag til den Købmand eller Reder, der har hjulpet ham med Penge. Folgen bliver da Afhængighed af Rederen, og inden ret lang Tid, er den laantagende Fisker nødt til at give op. Skibet gaar over til Rederen, enten mod at denne udbetaler Statslaanet eller hvad ofte er Tilfældet, afdrager det paa sædvanlig Vis.

Naar Skylden for disse her skitserede sørgelige Resultater af denne sociale Lovs Virkning paa Færøerne lægges over paa selve Lovens Aand og Bogstav, er dette ikke rigtigt, thi for en meget stor Del maa Skylden søges deri, at Loven er administreret af Embedsmænd, som i Stedet for at handle praktisk, fortaber sig i teoretiske Betragtninger, fordi de mangler Lyst og Evner til at sætte sig ind i de praktiske erhvervsmæssige Forhold og handle derefter.

At Administrationen baade her og i København længe manglede Forstaelse af, at vi paa Færøerne trengte til særlige Bestemmelser i Navigations- og Sonæringslovgivningen, vil være de fleste i frisk Minde. Vort Fiskeri ved Grønland og vor Søfart i det hele kunde ikke udvikle sig under den daværende Lovgivning, og uagtet Lagtingets gentagne Gange enstemmig indstillede de nødvendige Lovændringer, satte Administrationen sig derimod.

I det hele, kan det gælde som Regel, at naar Lagtinget — den færøske Folkerepresentation — ikke har faaet sin Vilje fremmet i Lovgivningsproposmaal paa det erhvervsmæssige Omraade, er Grunden at søge, ikke hos den danske Rigsdag; men hos det embedsmæssige Apparat, der altid har ligget som en stor Bøj mellem Lagtinget og Rigsdagen — mellem det færøske og det danske Folk. — Det er nemlig en gammel Regel, at Ministeriet sjælden tager Stilling til en færøsk Sag, for den er tilstrækkelig belagt med Embedsærklæringer — efter at den har forladt Lagtinget — og det kan da ikke undgaas, at selv det mest frisdannede Ministeriums Stilling bliver kendelig paavirket af alle disse »velovervejede« Erklæringer. Resultatet er da ogsaa mange Gange blevet det, at Sagen atter er havnet der, hvor den kom fra, i Lagtinget.

Dette forargelige Mellemlid mellem Regering og Lagting; mellem Lagting og Rigsdag, mellem det færøske og det danske Folk maa bort, hvis der nogensinde skal blive et sundt